

Nota: zienswijzen en reacties Meerjarenbeleidsplan 2020-2023 Dienst Gezondheid & Jeugd

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Alblasserdam	Gemeente Alblasserdam geeft zijn waardering voor het stuk. Het is gedegen opgezet met een duidelijke richtinggevende visie en missie. Het opgavegericht werken past in deze tijdgeest, waarin je als organisatie flexibel wilt inspelen c.q. je snel moet aanpassen op de snel veranderende omgeving. Dit vraagt nog integraler werken en het aanbrengen van nog meer samenhang tussen organisatie-onderdelen. Bij het bepalen van de opgaven is aansluiting gezocht bij de lokale opgaven van gemeenten. Daarnaast zijn beleidsmatige ontwikkelingen geanalyseerd. Dit heeft geresulteerd in -ook voor onze gemeente- vier herkenbare opgaven binnen het MJP. Gemeente Alblasserdam vraagt aandacht voor het volgende punt: Kondig financiële effecten tijdig aan Gemeente Alblasserdam wijst erop dat de ambities uit het MJP hoger zijn dan de beschikbare middelen, ondanks de melding dat het MJP niet leidt tot een wijziging van de begroting. Voor diverse ambities volgen nog inhoudelijke en/of financiële uitwerkingen. Hierbij willen we aandacht vragen voor de samenhang met de Alblasserdamse ontwikkelijnen. Ten aanzien van de ambities die financieel niet passen in de begroting van de dienst, adviseert gemeente Alblas-serdam deze voorstellen vroegtijdig (in het voorjaar) ter zienswijze van de raden te brengen. Gemeenten kunnen deze regionale beleidswensen dan tezamen met de lokale beleidswensen afwegen in de eigen gemeentelijke kader-/voorjaars-/perspectiefnota.	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Alblasserdam. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.

	Wij hebben het fijn hebben gevonden dat lokale input kon worden geleverd samen met onze partners. Gemeente Alblasserdam werkt graag mee aan de genoemde thema's met de Dienst, andere gemeenten en relevante partners.	Dank voor uw waardering.
--	---	---------------------------------

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Dordrecht	Een stevige basis Met het Meerjarenbeleidsplan biedt u de gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid een stevige basisvoorziening voor publieke gezondheid, onderwijsdeelname, huiselijk geweld en ouderen- en kindermishandeling. U heeft de vier belangrijkste opgaven voor de komende jaren kernachtig en herkenbaar verwoord: • Gezond en veilig opgroeien. • Iedereen doet mee. • Vitaal ouder worden. • Gezonde leefomgeving, gezonde mensen. Deze opgaven sluiten goed aan bij de visie en ambitie van de gemeente Dordrecht, zoals we deze geformuleerd hebben in ons coalitieakkoord, het lokaal plan Jeugd, het Wmo-beleidsplan, de lokale nota Publieke Gezondheid en het investeringsplan sociaal domein. We ondersteunen het opgavegericht werken. Dit past in een tijdsbestek waarin het steeds noodzakelijker is dat organisaties zich flexibel aanpassen op veranderingen in de omgeving. U voert meerdere taken uit, waarvan een deel vanuit de Wet publieke gezondheid bij u is belegd. Voor het andere deel zijn gemeenten vrij in de keuze waar zij de betreffende wettelijke taak beleggen. We vragen u in het Meerjarenbeleidsplan te benoemen vanuit welk wettelijk kader de taken worden uitgevoerd en duidelijk onderscheid te maken tussen wettelijke en niet-wettelijke taken.	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Dordrecht. Alle taken die de DG&J uitvoert hebben een juridische grondslag. Het Meerjarenbeleidsplan geeft hierin inzicht in de inleidingen bij de verschillende hoofdstukken (5, 6 en 7). Door de DG&J worden taken uitgevoerd die in verschillende categorieën zijn in te delen. Een eerste categorie zijn de taken waarvan in de Wet publieke gezondheid is bepaald <i>dát</i> ze door de GGD <i>moeten</i> worden uitgevoerd. Maar ook op grond van enkele andere wetten, zoals de Wet kinderopvang en de Warenwet, zijn taken verplicht aan de GGD opgedragen. Een tweede categorie zijn taken die in de wet Publieke Gezondheid of andere wetten zijn opgenomen en die in een regionaal verband <i>moeten</i> worden uitgevoerd. Ook in die

	Lokale opgaven versus regionale opgaven We delen het perspectief van positieve gezondheid in onze lokale nota publieke gezondheid. In het Meerjarenbeleidsplan schrijft u dat u zoveel mogelijk wilt aansluiten bij de opgaven die lokaal spelen en dat u invulling geeft aan een gemeentegerichte werkwijze. Naast de lokale gerichtheid zien we een grote	gevallen, zoals o.m. de Jeugdwet, en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Veilig Thuis), hebben de colleges besloten om deze taak, met toestemming van hun gemeenteraden, aan de DG&J op te dragen. Een derde categorie zijn taken waarvan de colleges in de regio, met toestemming van hun gemeenteraden, hebben besloten om ze over te dragen en door (of via) de DG&J te laten uitvoeren. Die taken zijn benoemd in de gemeenschappelijke regeling. De taken in het kader van de Leerplichtwet zijn hiervan een voorbeeld. Tenslotte –een vierde categorie- zijn er maatschappelijke taken waarvan de individuele colleges – vaak tóch ook gezamenlijk in regionaal verband - besluiten dat ze het beste door de DG&J kunnen worden uitgevoerd. Deze taken zijn onverplicht, al kan het college zelf hiertoe wel degelijk een wettelijke verplichting hebben. Recent voorbeeld daarvan is de uitvoering van onderdelen van de Wet verplichte GGZ, waarbij de colleges een deeltaak op basis van een dienstverleningsovereenkomst meerjarig (of voor onbepaalde tijd) laten uitvoeren door de DG&J. Denk in dit verband ook aan de afspraken die voortvloeien uit de lokale nota's gezondheidsbeleid die door de gemeentereden worden vastgesteld. Het voert te ver om in het Meerjarenbeleidsplan een uitputtend overzicht te geven van de juridische grondslag van alle taken en de afspraken die wij daarover met de colleges hebben gemaakt, het plan is immers geen productencatalogus. Wij stellen voor dat wij nog dit jaar daarover een rapportage aan het algemeen bestuur voorleggen. In de rapportage staan we ook stil in hoeverre sturing kan worden gegeven aan de taken en geven we inzicht in veldnormen en prestatie-indicatoren die voor bepaalde taken gelden. Uitdrukkelijk kijken wij als GGD naar de toegevoegde waarde van het aanbrengen van regionale samenhang (naast lokaal maatwerk). Daarnaast vinden wij het belangrijk om samen op te
--	--	---

	meerwaarde in de regionale kennis die u heeft. We verzoeken u nader toe te lichten op welke wijze u regionale samenhang aanbrengt en zorgt voor regionale kennisdeling. De lokale en regionale opgaven vragen goede onderlinge afstemming tussen gemeenten en de Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J). Niet alleen op inhoud, maar ook op rolneming. Dit stemmen we graag nader met u af, waarbij de rolneming per beleidsveld verschillend kan zijn en onze lokale nota publieke gezondheid 2020-2023 leidend is. We vragen u bij de uitwerking van het Meerjarenbeleidsplan nadrukkelijk te laten zien hoe u bijdraagt aan onze lokale opgaven in het sociale en publieke gezondheidsdomein en welke rol u voor uzelf ziet. Samenhang met Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) In het Meerjarenbeleidsplan zien we binnen uw organisatieonderdeel van de gemeenschappelijke regeling een integrale aanpak terug. De samenhang met de SOJ zien we echter, op één zinsnede na, niet terug. Wij zien de term 'de brede zorg voor jeugd' als een samenvattende basis voor integraliteit rondom jeugd en gezin. Centraal staan wat ons betreft: de beweging naar voren/preventie, het belang van data/evaluatie en pro activiteit. We vinden dat de samenhang tussen de DG&J en SOJ sterker in het Meerjaren-	trekken met gemeenten bij de verschillende gezondheidsthema's, met als doel een effectieve aanpak en efficiënte inzet van middelen. Wij investeren in de uitwisseling van kennis. In 2019 is, op ons initiatief, een start gemaakt met het ambtelijk overleg publieke gezondheid (met de GGD in de rol van secretaris). Dit platform is bij uitstek geschikt voor het initiëren van een samenhangende aanpak en de uitwisseling van kennis. De GGD is de 'spin in het web' die schakelt tussen lokaal maatwerk en regionale samenhang. De kennis die wordt gegenereerd vanuit ons regionale Kennisprogramma wordt ter beschikking gesteld aan alle gemeenten. De DG&J werkt in verschillende rollen samen met haar partners en gemeenten. DG&J is uitvoerder van verschillende wettelijke taken, maar heeft ook kennis over effectieve interventies en nieuwe ontwikkelingen die ze als adviseur met partners en gemeenten deelt. Tot slot agenderen we nieuwe ontwikkelingen die in landelijke en academische netwerken worden besproken en belangrijk zijn voor partners en gemeenten. In de uitwerking van het meerjarenbeleidsplan staan we stil bij de rol die wij bij bepaalde vraagstukken voor onszelf zien. In de samenwerking die wij met u hebben voor de ontwikkeling van de lokale nota Publieke Gezondheid komen alle rollen samen. Op basis van de door ons opgestelde toekomstverkenning helpen wij u met het maken van keuzes om op een aantal thema's integrale strategieën te ontwikkelen die u vastlegt in de lokale nota Publieke Gezondheid. Deze thema's vormen de basis voor het lokale uitvoeringsprogramma waarin wij in overleg bepalen welke inzet en rol u –ten aanzien van die thema's- van ons verwacht. De Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid bestaat uit 2 organisatieonderdelen: a. Dienst Gezondheid & Jeugd, dat zich richt op de taken publieke gezondheid, onderwijs en veilig thuis en b. Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid, dat zich richt op de jeugdzorg.
--	---	---

	beleidsplan en de uitwerking ervan terug moet komen en vragen u hier nader invulling aan te geven. Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (LVS) We vinden de inzet van Leerplicht op preventie van verzuim en uitval erg belangrijk. We verwachten hierin van u een proactieve werkwijze, zowel richting scholen en samenwerkingsverbanden als richting (zorg)partners. De focus ligt wat ons betreft dus niet alleen op toezicht en handhaving, maar ook op bijdragen van leerplicht-ambtenaren in de keten aan het voorkomen en terugdringen van verzuim en de aanpak van thuiszitters. We willen graag een volledig en eenduidig beeld van het problematisch verzuim en het aandeel thuiszitters en horen graag van u hoe u denkt de monitoring van deze gegevens te verbeteren.	De taken van de SOJ zijn gericht op het inkopen en contracteren van organisaties in de jeugdzorg. In de realisatie van de opgaven in het MJP werkt de DG&J onder meer samen met organisaties die door de SOJ zijn gecontracteerd. Bijvoorbeeld in het geval van Veilig Thuis ZHZ dat investeert in de samenwerking met de jeugdteams en de sociale wijkteams om de ketensamenwerking te versterken. En voor de Jeugdgezondheidszorg geldt dat in het kader van de opgave 'Brede zorg voor jeugd' wordt ingezet op de intensivering van de samenwerking tussen de Stichting Jeugdteams en Jong JGZ (Careyn). DG&J en SOJ trekken <i>samen</i> op wanneer het gaat om bijvoorbeeld onderdelen van de bedrijfsvoering (begroting, gebouw) en wanneer expertises elkaar kunnen versterken. Daarom is o.a. besloten dat het contractmanagement op de Jeugdgezondheidszorg, een taak van DG&J, door de SOJ wordt uitgevoerd. Net als de gemeente Dordrecht hecht ook LVS aan het belang van preventie van verzuim en uitval. Verzuim is vaak een signaal van een achterliggende zorgvraag. De aanpak van LVS is altijd gericht op het vinden en aanpakken van de oorzaak van het verzuim. Deze aanpak staat bekend onder de naam Methodische Aanpak Schoolverzuim, waarbij zorg voorliggend is. Handhaving door LVS kan (aanvullend) nodig zijn als middel om de schoolgang te herstellen. Op dit moment is geen volledig en eenduidig beeld van het problematisch verzuim te geven. Dit wordt ook onderkend door de minister van OCW. Hij heeft inmiddels in een brief aan de Tweede Kamer aangekondigd de definitie van thuiszitters onder de loep te nemen en ook maatregelen te treffen voor een betere verzuimregistratie. Wetgeving is in de maak om het toezicht op die registratie te versterken, maar zal op zijn vroegst in 2021 in werking treden. LVS volgt het wetgevingstraject, en zal te zijner tijd de mogelijkheden beoordelen die deze biedt om het zorgwekkend schoolverzuim in de regio beter in beeld te brengen.
--	--	--

	Wat betreft voortijdig schoolverlaten vinden we het belangrijk om de groep jongeren zonder startkwalificatie goed in beeld te hebben, maar ook zicht te hebben op wat we vervolgens met die kennis anders/beter kunnen gaan doen. Omdat zowel de groep jongeren en hun problematiek alsook de arbeidsmarkt voortdurend in ontwikkeling is, verwachten we vanuit de Regionale Meld- en Coördinatie (RMC) actieve en continue sturing op verbetering en vernieuwing van de aanpak, zowel van Matchmakers als in het regionale programma. Daarnaast vinden we aandacht voor specifieke doelgroepen, zoals jonge moeders, nog altijd erg belangrijk. We zien dit niet terug in het Meerjarenbeleidsplan en vragen u dit alsnog op te nemen in het plan. Veilig Thuis We ondersteunen de noodzaak voor de versterking van de ketensamenwerking tussen Veilig Thuis en de sociale wijkteams. Het is belangrijk dat de succesvolle maatregelen om de wettelijke doorlooptijden te halen worden gecontinueerd, zodat wachttijden bij Veilig Thuis zoveel mogelijk worden voorkomen. Wij zijn benieuwd naar de uitkomsten van pilots in Sliedrecht, Gorinchem en Zwijndrecht en willen met u en andere deelnemende partijen in gesprek over de mogelijkheden om deze manier van werken in Dordrecht te implementeren. Naast de uitvoering van de wettelijke taken hebben gemeenten de opdracht om actief te richten op de preventie van/de escalatie van	Tot dat moment blijven wij wel met samenwerkingsverbanden en scholen in gesprek om een completer beeld te krijgen van het problematisch verzuim. Het halen van een startkwalificatie staat centraal in de regionale aanpak voortijdig schoolverlaten. Het RMC biedt jongeren zonder startkwalificatie die (dreigen) uit te vallen ondersteuning bij het vinden van een passende plek op school of (leer)werk. Sinds 2019 vallen ook jongeren in een kwetsbare positie in het wettelijk kader van het RMC. Dit zijn o.m. jongeren die afkomstig zijn van de praktijkschool of het speciaal voortgezet onderwijs. In het regionaal overleg wordt regelmatig gekeken waar verbetering in het vangnet mogelijk is. Projecten uit het vsv-programma worden jaarlijks geëvalueerd door een auditteam en besproken in stuurgroep en bestuurlijk overleg. Ook worden de cijfers (ontwikkeling vsv) hier geanalyseerd en besproken. De Dienst heeft in dit verband 3 taken: a. de coördinatie op en in standhouden van een regionaal netwerk, b. het in beeld brengen van de doelgroep en c. het bieden van ondersteuning. In de uitvoering van deze taken wordt door LVS geen beleid gevoerd voor specifieke doelgroepen, zoals voor jonge moeders. Daarom vind u hierover niets terug in het MJP. Wel zijn consultants LVS en de matchmakers op de hoogte van het 'tiernmoeder project' dat het Da Vinci College uitvoert. Consultants en matchmakers reflecteren regelmatig op de eigen inzet. Dit heeft er bijv. toe geleid dat kennis van het effect van LVB en autisme op het functioneren van jongeren is toegevoegd aan de matchmakers. Vanaf mei 2019 wordt de pilot uitgebreid naar alle gemeenten. De Service organisatie Jeugd is de leidende partij en heeft twee projectleiders aangesteld die de verdere uitrol gaan begeleiden. Eind maart is er voor alle lokale teams uit alle gemeenten een startbijeenkomst georganiseerd. Veilig Thuis neemt als een van de partners deel aan de pilot. De crisisdienst heeft als primaire opdracht acute onveilige situaties op te heffen. De beweging vanuit Veilig Thuis om meer in
--	--	---

	crisissituaties, alsook het inrichten van de nazorg om nieuwe crisissituaties te voorkomen. Een uitdaging die vraagt om een domein overstijgende samenwerking, zowel binnen als buiten de gemeente, met partijen in de keten zorg, veiligheid, inkomen en participatie. We missen het meerjarenbeleid ten aanzien van de crisisdienst. Graag zien we dit toegevoegd en horen we van u welke trends u daarin opvallen en welke acties hier voor de komende jaren voor gepland staan, zodat de omslag naar preventie van crisissituaties gemaakt kan worden. Coöporatie Ambulance Zorg ZHZ Met ingang van 1 januari 2019 is de uitvoering van de taken op het gebied van de ambulancezorg ondergebracht in de Coöperatie Ambulance Zorg ZHZ (CAZ-ZHZ). We lezen hierover niets terug in het Meerjarenbeleidsplan. De CAZ-ZHZ is een zelfstandige coöperatie, waarvan u één van de leden bent (naast het Erasmus Medisch Centrum en Albert Schweitzer Ziekenhuis). Een deel van de medewerkers, die voor 1 april 2018 in dienst waren bij de DG&J, zijn (nog steeds) bij u in dienst en worden vanuit u bij de coöperatie gedetacheerd. Gezien de financiële omvang van dit onderdeel en de (eventuele) financiële risico's vragen we u de coöperatie Ambulance Zorg ZHZ alsnog op te nemen in het meerjarenbeleidsplan. Financiën Met u concluderen we dat het sobere en doelmatige financieel beleid dat de afgelopen jaren is gevoerd zijn vruchten afwerpt. Hierdoor kent de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ wederom een sluitende begroting. U geeft aan dat het Meerjarenbeleidsplan niet leidt tot een wijziging van de begroting. Wel meldt u dat u opgaven en prioriteiten heeft geformuleerd die in de komende jaren beleidsmatig en/of financieel worden uitgewerkt. Deze uitwerking kan leiden tot vraag naar extra middelen.	samenhang met lokale teams te werken zal naar verwachting op termijn ook een positieve uitwerking hebben op vermindering van crisissituaties. Echter, de crisisdienst heeft niet tot taakstelling crisissituaties te voorkomen. Veilig Thuis kan per gemeente een rapportage leveren met cijfers en globale ontwikkelingen. Echter, wij kunnen geen diepgaande trends, analyses en adviezen leveren. Hiervoor ontbreekt het aan capaciteit. Wij zien uw vraag echter wel als een wens om de adviserende rol van Veilig thuis te versterken. Graag gaan wij hierover met u in gesprek om bijvoorbeeld een pilot in te richten waarbij ook de expertise van ons epidemiologisch team wordt betrokken. In het Meerjarenbeleidsplan zijn de taken van de Serviceorganisatie Jeugd en de Ambulancevoorziening bewust buiten beschouwing gelaten. Voor de taken die worden uitgevoerd door de SOJ geldt bijvoorbeeld een andere meerjarenplanning. De taken van de Regionale Ambulancevoorziening worden volledig uitgevoerd door de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid (U.A). Met de coöperatie is deze taak bewust op afstand gezet. DG&J is momenteel lid van de coöperatie voor het afwickelen van bestaande verplichtingen, zoals de vergunning en de zorg voor het ambtelijk personeel. De deelnemende gemeenten dragen daarin geen reëel financieel risico, en slechts een indirecte verantwoordelijkheid. Met het algemeen bestuur wordt dit jaar van gedachten gewisseld hoe de toekomstige rol van de DG&J en de gemeenten in de ambulancezorg kan worden ingevuld. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting.
--	--	---

	We willen hierbij realisme bepleiten, gezien de financiële opgaven waar gemeenten de komende jaren voor staan. Graag ontvangen we een opsomming van de onderdelen/voorstellen die het betreft en inzicht in de samenhang met andere voorstellen. Verder vragen we u de uitgewerkte voorstellen, indien deze financiële gevolgen hebben, vóór 1 april 2020 bij de gemeente Dordrecht in te dienen. Op deze manier kunnen we deze voorstellen, samen met lokale beleidswensen, afwegen in het kadernota-proces in het voorjaar.	Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.
--	--	---

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Gorinchem	Met het Meerjarenbeleidsplan biedt u gemeenten een stevige basisvoorziening voor publieke gezondheid, onderwijsdeelname, huiselijk geweld en ouderen- en kindermishandeling. U heeft in het meerjarenbeleidsplan de belangrijkste opgaven voor de komende jaren kernachtig en herkenbaar verwoord: - Gezond en veilig opgroeien - Iedereen doet mee - Vitaal ouder worden - Gezonde leefomgeving, gezonde mensen Deze opgaven sluiten goed aan bij de opgaven die de gemeente Gorinchem heeft. Wij herkennen hierin de vier pijlers uit ons integraal sociaal beleid dat in maart 2019 door ons is vastgesteld. Ook het perspectief van positieve gezondheid bij de nadere uitwerking van gezondheidsbescherming, -bewaking en bevordering voor de inwoners zien wij terugkomen in het Meerjarenbeleidsplan. Aansluiting lokale opgaven Wij zien dat de door u genoemde opgaven uit hoofdstuk 4 niet altijd gerelateerd zijn aan de in hoofdstuk 3 gesignaleerde ontwikkelingen. Zo krijgen de onderwerpen sociaaleconomische verschillen, klimaatveranderingen (zoals hittegolven), gezondheidsrisico's rond evenementen (zoals gehoorschade), technologie en de maatschappelijke betrokkenheid van zorgverzekeraars niet of nauwelijks aandacht in de opgaven, terwijl die voor ons wel van groot belang zijn. Wij gaan ervan uit dat die onderwerpen wel de nodige aandacht krijgen omdat u ook aangeeft zo veel mogelijk aan te sluiten bij de opgaven waarvoor de gemeente staat en invulling geeft aan een gemeentegerichte werkwijze. Wij zijn ook zeer content met de activiteiten die in het kader van gezondheidsbevordering sterk lokaal gericht zijn en samen met het lokale netwerk ontwikkeld worden. Daarbij gaan wij wel uit van een flexibele opstelling van de Dienst die makkelijk kan inspelen op veranderde omstandigheden.	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Gorinchem. In de visie is geborgd dat de DG&J een gemeentegerichte werkwijze voorstaat. Wij zijn partner van en voor de 10 gemeenten en gaan samen met hen aan een gezonde en sociaal veilige samenleving werken. In het MJP is evenwel aangegeven dat de ruimte die de DG&J heeft voor lokaal maatwerk, wordt ingeperkt door wettelijke kaders, voorgeschreven handelingsprotocollen en kwaliteitseisen. In de uitwerking van de taken van DG&J in hoofdstukken 5, 6 en 7 wordt wel ingegaan op de wijze waarop de ontwikkelingen in hoofdstuk 3 de taken (kunnen) raken. Een uitzondering daarop is de toegenomen maatschappelijke betrokkenheid van de zorgverzekeraars. Deze ontwikkeling is op een later moment toegevoegd naar aanleiding van een gesprek met het algemeen bestuur. In de uitwerking van het MJP nemen we deze ontwikkeling mee in het kennisprogramma 2020-2023.

	Samenhang met SOJ In het meerjarenbeleidsplan zien wij ook binnen uw gemeenschappelijke regeling de integrale aanpak terug. In de uitwerking verwachten wij ook dat de samenhang binnen de DG&J én met de SOJ, sterker naar voren komt door het opgavegericht werken. Wij zien de term 'de brede zorg voor jeugd' als een samenvattende basis voor integraliteit rondom jeugd en gezin. Wij menen dat we, zowel verenigd in de gemeenschappelijke regeling als in de lokale setting, toe zijn aan het zichtbaar krijgen van de effectiviteit van onze inzet. Wij verwachten daarin veel van het kennisprogramma 2020-2023. Bij het praktisch evalueren van interventies, projecten en processen in de regio Zuid-Holland Zuid zien wij graag de samenhang met (partijen in) de regionale jeugdhulp. Bijzondere aandacht vragen wij voor innovatie. In samenhang en samenkracht moet het mogelijk zijn om de terugkerende obstakels in de brede zorg voor jeugd te slechten en ons als regio onderscheidend neer te zetten. Wij zien het als uw taak om daarin het voortouw te nemen en partijen daarin te ondersteunen en adviseren. Sluitende aanpak mensen met verward gedrag Wij vragen aandacht voor de regionale regierol die u heeft op de regionale ontwikkelagenda 'sluitende aanpak personen met verward gedrag.' Vanuit de zorg die we hebben over het aanhoudende hoge aantal meldingen in onze stad, zien wij graag een concrete terugkoppeling van de gerealiseerde resultaten op de ontwikkelagenda tegemoet. In aansluiting hierop kunnen wij in samenwerking met u de resultaten van onze lokale inzet afstemmen om tot de gewenste sluitende aanpak voor mensen met verward gedrag te komen. Leerplicht Het onderdeel Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten verdient meer aandacht. Wij onderstrepen de ambitie uit thuiszitterspact dat in	Met de brede zorg voor jeugd wordt een sterke pedagogische basisstructuur, een stevige eerste lijn en een effectieve hulp en bescherming van jeugdigen nagestreefd die goed aansluit bij wat ouders en jeugdigen nodig hebben. Doel is daarmee inhoudelijke zorgvernieuwing te realiseren. De DG&J draagt hier graag aan bij, onder meer door te sturen op een andere rol van de professionals van Jong JGZ, inzet van consulenten Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten en van Veilig Thuis. Maar de brede zorg voor jeugd is breder dan de inzet die onze organisatie kan en –in het licht van andere zienswijzen- mag leveren. Juist gemeenten zijn bij uitstek de partij om deze doelen te realiseren. Graag pakken wij de handschoen op om uw gemeente te ondersteunen en te adviseren op een samenhangende aanpak. Ons kennisprogramma 2020 -2023 kan daarin ook een bijdrage leveren. Overigens, om de stijgende kosten in de zorg te remmen voeren wij ook op regionale schaal gesprekken met belangrijke zorgpartners. Hiermee willen wij komen tot een 'innovatie-coalitie' om gezamenlijk tot zorgvernieuwing te komen. De ontwikkelagenda sluitende aanpak personen met verward gedrag zet de komende periode in op preventie en vroegsignalering en op de Acute Zorg. De ontwikkelagenda worden gedragen door gemeenten, zorgaanbieders en politie. De inzet op preventie en vroegsignalering betekent hier ondersteuning aan de lokale aanpakken in de tien gemeenten. De lokale aansluiting is hiermee geborgd. De terugkoppeling over de voortgang en gerealiseerde resultaten van de ontwikkelagenda vindt jaarlijks plaats rechtstreeks in gesprek met gemeenten en/of in het Algemeen Bestuur. Wij zijn blij met de erkenning en herkenning van het belang van onderwijs en ontwikkeling voor ieder kind, zoals dat doorklinkt in
--	---	---

	2020 geen enkele leerling langer dan drie maanden thuis zit zonder passend aanbod voor onderwijs en/of zorg. In dat kader vinden wij preventie, het samenwerken met de zorg en het onderwijs, het leerrecht en “matchmakers” belangrijk genoeg om deze te benoemen. Toezicht WMO De GGD doet zichzelf tekort door te schrijven dat ze gaat inzetten op “het ontwikkelen van toezicht op de Wmo”. De suggestie zou zijn: “het door ontwikkelen van toezicht op de WMO”. U bent tenslotte al een tijdje actief op dit onderwerp. Financieel Met u concluderen we dat het sobere en doelmatige financieel beleid dat de afgelopen jaren is gevoerd, vruchten afwerpt. Hierdoor kent de DG&J weer een sluitende begroting. U geeft aan dat het meerjarenbeleidsplan niet leidt tot een wijziging van de begroting. Wel wordt aangegeven dat uitwerking kan leiden naar een vraag om extra middelen. We willen hierbij realisme bepleiten, gezien de financiële opgaven waar de gemeenten de komende jaren voor staan. Daarnaast zullen ambities die financieel niet passen in de begroting van de dienst, vroegtijdig (in het voorjaar) ter zienswijze gebracht moeten worden aan de raden zodat een betere lokale afweging kan plaatsvinden bij de eigen begroting/perspectiefnota.	deze reactie. Kinderen kunnen door tal van oorzaken thuis komen te zitten. Wij onderschrijven dat samenwerken door LVS met partners in zorg en onderwijs essentieel is om dit belang de komende jaren nog beter te behartigen. LVS zoekt deze samenwerking actief op. Wij nemen deze tekstsuggestie over. De GGD voert inderdaad al een aantal jaren het toezicht uit op de WMO en ontwikkelt, in overleg met zijn opdrachtgevers, dit toezicht steeds verder. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.
--	---	---

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Hardinxveld-Giessendam	De raad van de gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft in haar vergadering van 20 februari 2020 gesproken over uw Meerjarenbeleidsplan 2020-2023. Wij hebben besloten een zienswijze uit te brengen en vragen uw reactie hierop voordat het Algemeen Bestuur het Meerjarenbeleidsplan vaststelt. Algemeen Wij waarderen de integraliteit van uw Meerjarenbeleidsplan en de daarin geschetste opgaven. Het plan bevat een duidelijke inhoudelijke koers voor de komende jaren. Wij vragen ons echter af of uw ambities binnen de huidige beschikbare middelen opgevangen kunnen worden. U geeft ook zelf aan dat de uitwerking van opgaven en prioriteiten kan leiden tot een vraag naar extra middelen. Wij laten u hierbij alvast weten dat wij geen extra middelen beschikbaar hebben. Lokale werkwijze Wij kunnen onze beschikbare middelen maar één keer uitgeven en doen dit graag op een manier die het beste bij onze gemeenschap past. Op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering	De reactie op de zienswijze wordt gelijktijdig met het definitief MJP op 2 april aan de leden van het algemeen bestuur aangeboden. Besluitvorming op het definitief MJP door het algemeen bestuur is gepland op 9 april. Dank voor uw waardering voor het Meerjarenbeleidsplan. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerp-begroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd. In het verleden is er voor gekozen de middelen op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering regionaal te alloceren en langs de weg van de inwonerbijdrage te innen. Dit kan ook anders, maar wij vinden dit niet verstandig.

	werken wij actief samen met onze lokale partners. Onze middelen hiervoor zijn meerjarig beklemd. Hoewel wij erg tevreden zijn over de door u ingezette koers om activiteiten in samenhang met het lokale netwerk te ontwikkelen, missen wij de beweging om de bijbehorende middelen voor preventie en gezondheidsbevordering terug te laten vloeien naar de gemeenten. Gezien de oplopende kosten op het dossier jeugdhulp, verzoeken wij u dan ook met een voorstel te komen om de middelen voor preventie en gezondheidsbevordering terug te laten vloeien naar de gemeenten zodat deze ingezet kunnen worden voor de versterking van het lokale voorveld.	U stelt dat u deze middelen zelf wilt inzetten voor versterking van het lokale voorveld. Echter, ook door de GGD ZHZ wordt een sterk lokale werkwijze voorgestaan. De middelen voor preventie en gezondheidsbevordering worden in de regio ZHZ ingezet op basis van het lokale nota's Publieke Gezondheid. De gemeente is verantwoordelijk voor deze nota en geeft inhoudelijk sturing aan de inzet van middelen op gezondheidsthema's. GGD biedt inzicht in de gezondheidssituatie van de bevolking en biedt expertise en advies over effectieve interventies. Juist dit samenspel leidt tot een sterk lokaal gericht programma. In de zienswijzen van een aantal andere gemeenten wordt dit ook geconstateerd. De huidige werkwijze is daarnaast efficiënter en maakt gebruik van schaalvoordelen. Op basis van de lokale nota's Publieke Gezondheid stelt GGD het regionaal programma 'Samen voor gezond' op. Uitdrukkelijk kijkt GGD naar de toegevoegde waarde van het aanbrengen van regionale samenhang (naast lokaal maatwerk) en een gezamenlijk optrekken van gemeenten bij verschillende gezondheidsthema's. Prioritaire gezondheidsthema's die door meer gemeenten worden opgepakt, kunnen in samenhang worden georganiseerd en gefinancierd (bijvoorbeeld een campagne Rookvrije Generatie). Wij vinden de huidige werkwijze én lokaal gericht én efficiënt.
--	---	--

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Hendrik-Ido-Ambacht	Wij kunnen instemmen met het MJP 2020-2023 Met het Meerjarenbeleidsplan (MJP) biedt DG&J gemeenten een stevige basisvoorziening voor publieke gezondheid, onderwijsdeelnemers, huiselijk geweld en ouderen- en kindermishandeling. U heeft in dit plan de belangrijkste opgaven voor de komende jaren kernachtig en herkenbaar verwoord: Gezond en veilig opgroeien, Iedereen doet mee, Vitaal ouder worden, Gezonde leefomgeving en gezonde mensen. We ondersteunen het opgavegericht werken. Dit past in een tijdsbestek waarin het steeds noodzakelijker is dat organisaties zich flexibel aanpassen op veranderingen in de omgeving. Met deze zienswijze vragen wij specifiek uw aandacht voor vier punten. Deze worden vervolgens nader toegelicht: 1. We zien kansen samen op te trekken bij een aantal gezamenlijke ambities; 2. Benut de schaal van ZHZ om kracht te maken; 3. Ontsluit data en kennis; 4. Investeer in samenwerking voor een integrale aanpak; 5. Hanteer financieel realisme bij de uitwerking van de ambities uit het MJP. Samen optrekken bij een aantal gezamenlijke ambities In het MJP geeft u aan zo veel mogelijk aan te willen sluiten bij de opgaven waar elke gemeente voor staat. Deze gemeentegerichte werkwijze spreekt ons aan. Wij constateren dat de vier opgaven die in het MJP zijn gekozen goed aansluiten bij onze prioriteiten, die later dit jaar een plek krijgen in ons Preventieplan sociaal domein. Concreet zien wij bijvoorbeeld goede kansen voor een pilot op het gebied van vechtscheidingen, waarbij wij door onze eigen inzet aan die van de DG&J te koppelen momentum en synergie kunnen creëren. Graag gaan wij de komende maanden met u in gesprek om deze én andere opties door te spreken en daaraan gerelateerd tot uitvoeringsafspraken te komen.	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Hierover nemen wij contact met u op. In dit verband attenderen wij u op de binnenkort startende pilot voor passende hulpverlening bij complexe echtscheiding onder leiding van een projectleider in de gemeenten Dordrecht, Papendrecht en Zwijndrecht.

	Benut de schaal van ZHZ om kracht te maken Voor sommige opgaven hebben gemeenten individueel onvoldoende kracht. Wanneer we op de schaal van Zuid-Holland Zuid echter de krachten bundelen, ontstaat wel voldoende omvang en expertise om nieuwe ontwikkelingen of externe partners in gang te krijgen. Een treffend voorbeeld is het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van zorgverzekeraars. Wij vinden het echt noodzakelijk dat zorgverzekeraars mee investeren in lokale kansrijke preventieve initiatieven, bijvoorbeeld een wijkverpleegkundige in elke wijk. Van veel lokale investeringen plukken, naast de inwoners, vooral de zorgverzekeraars nu de vruchten. Wij vragen u prioriteit te geven aan deze opgave. Ontsluit data en kennis Wij zien het als meerwaarde van DG&J om kennis uit te wisselen en samenhang te zien. Zoals u in het MJP aangeeft, is DG&J is een kennisintensieve organisatie die kennis toepast in de dagelijkse praktijk en ook kennis produceert door wetenschappelijk onderzoek. De data die DG&J daarbij verzameld is voor gemeenten een schat aan informatie, zeker wanneer deze gebundeld wordt met data van andere organisaties in het netwerk zoals de Sociale Dienst Drechtsteden en de Serviceorganisatie Jeugd. Door deze data in actuele dashboards te ontsluiten, kunnen gemeenten nog effectiever beleid vormgeven, uitvoeren en monitoren. Mede in relatie tot ons lokale preventieplan gaan wij graag op korte termijn met u in gesprek over het ontsluiten van data.	De maatschappelijke betrokkenheid van de zorgverzekeraars is door ons gesignaleerd in paragraaf 3.2 (beleidsmatige ontwikkelingen). Wij zijn het eens met uw zienswijze dat zorgverzekeraars een logische partner zijn om (mee) te investeren in lokale kansrijke preventieve initiatieven. In toenemende mate zien zij dat zelf ook zo. Om de stijgende kosten in de zorg te remmen is inhoudelijke zorgvernieuwing noodzakelijk. Een andere kijk op zorg. Op dit moment voeren wij gesprekken met belangrijke zorgpartners om een 'innovatie-coalitie' op te bouwen om gezamenlijk tot die vernieuwing te komen. Wij zoeken hierin ook het gesprek met de zorgverzekeraars op. Graag gaan wij met u in gesprek over het ontsluiten van onze data in relatie tot het lokale preventieplan. Veel data zijn al beschikbaar in onze dashboards via hoegezondishz.nl. Samenhang tussen data die binnen <i>eenzelfde</i> onderzoek (of registratie systeem) verzameld zijn kunnen wij op uw verzoek makkelijk direct bekijken. Denk hierbij aan de samenhang tussen roken en drankgebruik bij jeugd of tussen overgewicht en eenzaamheid bij volwassenen. Wanneer de samenhang wordt gezocht tussen data uit <i>verschillende</i> databronnen kan het koppelen op persoonsniveau uitkomst bieden. Denk hierbij aan de samenhang tussen drugsgebruik uit GGD onderzoek en zorgconsumptie uit SOJ registraties. Binnen de Drechtsteden wordt door het OCD hard gewerkt aan het zgn. "Smart Data Center", waarin gemeenten en gemeentelijke diensten hun data kunnen uploaden. De sociale dienst en de SOJ hebben hierin al stappen gemaakt. Momenteel wordt verkend welke data de DG&J hieraan kan toevoegen. Dit zou een grote stap betekenen in het koppelen van data op persoonsniveau waarin de privacywetgeving wordt geborgd.
--	---	---

	Investeer in samenwerking voor een integrale aanpak Actueel zijn wettelijke ontwikkelingen als wet Verplichte GGZ en Zorg en Dwang. Wij zijn benieuwd hoe u dit, bij de uitwerking van het MJP, in de praktijk vorm gaat geven. Met name op welke wijze u bijdraagt aan een domein-overstijgende en integrale aanpak. Met daarbij meer aandacht voor preventie en normaliseren van zorginzet, als ook voor de samenhang tussen het aanbod. Dit vraagt om een goede en frequentie verbinding van DG&J met de gemeenten. Die verbinding moet er niet alleen met het collectief van gemeenten zijn, maar ook tussen DG&J en de individuele gemeente. Graag gaat ons college met u het gesprek aan over hoe dat in Hendrik-Ido-Ambacht te realiseren. Hanteer financieel realisme bij de uitwerking van het MJP Het sobere en doelmatige financieel beleid dat u de afgelopen jaren hebt gevoerd, heeft vruchten afgeworpen. Hierdoor kent de DG&J wederom een sluitende begroting. Wij willen u ermee complimenteren dat DG&J dankzij dit beleid de afgelopen jaren zwarte cijfers heeft geschreven en financieel in rustiger vaarwater is gekomen. U geeft aan dat het meerjarenbeleidsplan niet leidt tot een wijziging van de begroting. Wel meldt u dat de dienst opgaven en prioriteiten heeft geformuleerd, die in de komende jaren beleidsmatig en/of financieel worden uitgewerkt. Deze uitwerking kan leiden tot vraag naar extra middelen. We dringen er bij u op aan financieel realistisch te zijn bij het uitwerken van het MJP, gezien de financiële opgaven waar gemeenten de komende jaren voor staan. Graag ontvangen wij een opsomming van deze voorstellen en inzicht in de samenhang met andere voorstellen. Verder vragen wij u de uitgewerkte voorstellen, indien deze financiële gevolgen hebben, vóór 1 april 2020 bij de gemeenten in te dienen zodat deze –gelijktijdig met lokale beleidswensen-afgewogen kunnen worden bij de Kadernota 2021.	Onze activiteiten in het kader van Zorgregie OGGZ, de Wet verplichte GGZ en de sluitende aanpak personen met verward gedrag zijn erop gericht een domein overstijgende en integrale aanpak te bevorderen. Zowel op het terrein van preventie en vroeg-signalering als op het terrein van de acute zorg. De (door)ontwikkeling van preventie en vroegsignalering is een lokale verantwoordelijkheid waar wij als GGD kennis kunnen inbrengen en professionele ondersteuning kunnen bieden. Wij gaan graag met u in gesprek over de lokale opgaven. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.
--	--	---

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Hoeksche Waard	Domein overstijgende en samenhangende uitwerking van de opgaven U heeft in het meerjarenbeleidsplan de belangrijkste opgaven voor de komende jaren kernachtig en herkenbaar verwoord: • Gezond en veilig opgroeien • Iedereen doet mee • Vitaal ouder worden • Gezonde leefomgeving, gezonde mensen Deze opgaven sluiten goed aan bij de visie en ambitie die de gemeente Hoeksche Waard heeft geformuleerd in onder meer het "Hoofdpijnenakkoord", "Gangmaken voor een vitale Hoeksche Waard" en in de programmaplannen van de opgaven van de gemeente Hoeksche Waard, waaronder de "Inclusieve samenleving". We ondersteunen het opgavegericht werken. Dit past in een tijdsbestek waarin het steeds noodzakelijker is dat organisaties zich flexibel aanpassen op veranderingen in de omgeving. Actueel hierbij zijn wettelijke ontwikkelingen als de omgevingswet en de wetten Verplichte GGZ en Zorg en Dwang. Wij vragen u bij de uitwerking van het MJP nadrukkelijk te laten zien hoe u dit in de praktijk vormgeeft. Met name op welke wijze u bijdraagt aan een domein- overstijgende en integrale aanpak. Met daarbij meer aandacht voor preventie en normaliseren van zorginzet, als ook voor de samenhang tussen het aanbod. Daarnaast verzoeken wij u om de uitvoering van het MJP niet na twee, maar na één jaar te evalueren. Lokale gerichtheid combineren met regionale samenhang Wij delen het perspectief van positieve gezondheid bij de nadere uitwerking van gezondheidsbescherming, -bewaking en bevordering	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Hoeksche Waard. Het nieuwe MJP legt voor ons de basis voor een domein-overstijgende en integrale aanpak. In de verdere uitwerking van het MJP in programma's en projecten die o.a. voortkomen uit de lokale nota volksgezondheid laten wij zien hoe wij dit de komende periode gaan vormgeven. Uiteraard zijn er nu ook al legio voorbeelden van deze integrale aanpak gericht op preventie en samenhang in het zorgaanbod (bijvoorbeeld 'Samen bewegen voor ouderen' of de JOGG aanpak). Het MJP is een belangrijke basis voor de planning en controlcyclus van de DG&J. Over de vorderingen en uitvoering van de opgaven en prioriteiten wordt jaarlijks gerapporteerd in de bestuursrapportage en jaarverantwoording. Daarnaast is in het MJP een midterm review opgenomen voor een integrale evaluatie van het MJP na 2 jaar. Een evaluatie na een jaar vinden wij niet zinvol, omdat er dan nog nauwelijks nieuwe ontwikkelingen zijn die een andere kijk op het MJP geven. Uiteraard continueren wij onze lokale betrokkenheid over de hele linie, in het bijzonder in het programma 'Opgroeien en opvoeden

voor de inwoners. Daarbij schrijft u dat u zo veel mogelijk wilt aansluiten bij de opgaven waarvoor de gemeente staat en invulling geeft aan een gemeentegerichte werkwijze. Wij zijn dan ook content met de activiteiten die vooral in het kader van gezondheidsbevordering sterk lokaal gericht zijn en samen met partijen uit het lokale netwerk ontwikkeld worden. Dit geldt ook voor de inzet van de Dienst tot op heden bij het Hoeksche Waardse programma "Opvoeden en Opgroeien doen we samen". We zien graag uw lokale betrokkenheid en inzet gecontinueerd in het programma "Opvoeden en opgroeien doen we samen". Echter niet alles is lokaal te organiseren, maar kan juist door flexibiliteit van uw organisatie maatwerk worden als het echt nodig is. Wij zien dan ook als meerwaarde voor uw organisatie om naast lokale gerichtheid regionale samenhang te brengen en regionale kennis uit te wisselen. Wij verzoeken u aan te geven op welke wijze u hier het voortouw in kunt nemen. Meer aandacht voor samenwerking met het primair onderwijs en aansluiten bij de aanpak jongeren HW Het onderdeel Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten verdient meer aandacht. In de Hoeksche Waard zien we dat de samenwerking met het voortgezet onderwijs de afgelopen periode op dit punt is verbeterd. In de Hoeksche Waard vinden we het daarbij van belang dat we inzetten op een brede aanpak op meerdere leefdomeinen. We streven dan ook naar een sluitende doorstroom naar (vervolg)-onderwijs, werk of dagbesteding, via de "sluitende aanpak jongeren". In het kader van preventie zien we graag dat u in de visie van leerplicht opneemt dat er meer aandacht is voor de zorgkant van leerplicht, naast handhaving en uitvoering van wettelijke taken. Daarbij vinden we het belangrijk dat in de Hoeksche Waard de samenwerking met het primair onderwijs wordt geïntensiveerd. We horen graag van u op welke wijze u dit vormgeeft. Ook verzoeken we u om met ons te verkennen welke bijdrage u kunt leveren in de "sluitende aanpak jongeren Hoeksche Waard".	doen we dat samen'. Uitdrukkelijk kijken wij als GGD naar de toegevoegde waarde van het aanbrengen van regionale samenhang en een gezamenlijk optrekken van gemeenten bij verschillende gezondheidsthema's. Hierdoor is een effectieve aanpak en efficiënte inzet van middelen mogelijk. Tevens investeren wij als GGD in de uitwisseling van kennis. Vorig jaar is, op ons initiatief, een start gemaakt met het ambtelijk overleg publieke gezondheid (met de GGD in de rol van secretaris). Dit platform is bij uitstek geschikt voor het initiëren van een samenhangende aanpak en de uitwisseling van kennis. De GGD is de 'spin in het web' die schakelt tussen lokaal maatwerk en regionale samenhang. Wij zijn blij met de erkenning van zijn toegevoegde waarde zoals die in deze reactie doorklinkt. LVS voert regie op het proces dat ertoe moet leiden dat een verzuimende leerling zijn/haar schoolgang zo spoedig mogelijk positief voortzet of hervat. Hierin werken de consultants LVS nauw samen met onder andere ouders, onderwijs, JGZ en jeugdzorg. Samenwerking met deze partners en gemeenten is voorwaardelijk bij het vinden van de juiste zorg voor leerlingen. Handhaving is daaraan complementair. Binnen het primair onderwijs worden alle scholen jaarlijks bezocht door de consultants LVS. Naast het oppakken van verzuimmeldingen, wordt er geregeld geadviseerd en ondersteund bij vraagstukken uit het primair onderwijs. LVS kent een aantal succesvolle activiteiten om het recht op onderwijs voor iedereen zonder startkwalificatie te borgen. Tijdens de overstap van vmbo naar mbo worden alle examen-kandidaten gemonitord. Jongeren die niet tijdig staan inge-
---	--

	Veilig thuis: toevoeging van de visie en nadere acties ten aanzien van de crisisdienst Als raad ondersteunen we de noodzaak voor de versterking van de ketensamenwerking tussen Veilig Thuis en de Jeugd- en wijkteams. Het is belangrijk dat de succesvolle maatregelen om de wettelijke doorlooptijden te halen, worden gecontinueerd. Zodat wachttijden bij Veilig thuis zoveel mogelijk worden voorkomen. Naast de uitvoering van de wettelijke taken, hebben gemeenten de opdracht om actief te richten op de preventie van, de-escaleren van crisissituaties, alsook het inrichten van de nazorg om nieuwe crisissituaties te voorkomen. Een uitdaging die vraagt om zowel een domein overstijgende samenwerking binnen en buiten de gemeente met de partijen in de keten zorg, veiligheid, inkomen, participatie en veiligheid. Als raad missen we het meerjarenbeleid ten aanzien van de crisisdienst. Graag zien wij dit toegevoegd en horen we van u welke trends u daarin opvallen en welke acties hier voor de komende jaren voor gepland staan. Zodat ook hier meer de omslag naar preventie van crisissituaties gemaakt wordt. Op deze wijze kunnen we als gemeente de opgave ook beter vertalen in contract- en subsidie afspraken met partners, als onderdeel van een lokaal	schreven op een vervolgoopleiding worden in de zomerperiode thuis bezocht. Jongeren worden in die periode ondersteund naar onderwijs, (leer)werk of een vorm van dagbesteding. Wij stellen in de ondersteuning de mogelijkheden van de jongere centraal en kijken wat passend is. Wij gaan graag in gesprek om te verkennen welke bijdrage LVS, naast bijvoorbeeld de inzet van Matchmakers, aansluiten bij zorg adviesteams op scholen en scholen wijzen op het belang van een goede verzuimregistratie, kan leveren in de sluitende aanpak jongeren Hoeksche Waard. LVS sluit meer en meer aan op lokale ontwikkelingen, binnen de mogelijkheden en beperkingen van financiering op basis van een leerling bijdrage. De crisisdienst heeft als primaire opdracht acute onveilige situaties op te heffen. De beweging vanuit Veilig Thuis om meer in samenhang met lokale teams te werken zal naar verwachting op termijn ook een positieve uitwerking hebben op vermindering van crisissituaties. Echter, de crisisdienst heeft niet tot taakstelling crisissituaties te voorkomen. Veilig Thuis kan per gemeente een rapportage leveren met cijfers en globale ontwikkelingen. Echter, wij kunnen geen diepgaande trends, analyses en adviezen leveren. Hiervoor ontbreekt het aan capaciteit. Wij zien uw vraag echter wel als een wens om de adviserende rol van Veilig thuis te versterken. Graag gaan wij hierover met u in gesprek om bijvoorbeeld een pilot in te richten waarbij ook de expertise van ons epidemiologisch team wordt betrokken. Tot slot reflecteert Veilig Thuis regelmatig op het eigen functioneren. Dit gebeurt in interne leerbijeenkomsten. Ook wordt het handelingsprotocol van Veilig Thuis elk jaar geëvalueerd. Daarnaast sluit Veilig Thuis ZHZ aan in het landelijk overleg Veilig Thuis om de werkwijzen te uniformeren. Tenslotte wordt breed in de organisatie gereflecteerd op de uitkomsten van het periodiek Klanttevredenheidsonderzoek.
--	---	--

	(interventie-plan). Wat gericht is op het voorkomen van crisissituaties en verward overlast gevend gedrag. Als raad missen wij informatie over hoe Veilig Thuis het functioneren van de eigen organisatie monitort en desgewenst verbetert. Graag zien wij hierover een jaarlijkse terugkoppeling. Tijdig indienen voorstellen met financiële gevolgen Met u concluderen we dat het sobere en doelmatige financieel beleid dat de afgelopen jaren is gevoerd, vruchten afwerpt. Hierdoor kent de DG&J wederom een sluitende begroting. U geeft aan dat het meerjarenbeleidsplan niet leidt tot een wijziging van de begroting. Wel meldt u dat de dienst opgaven en prioriteiten heeft geformuleerd, die in de komende jaren beleidsmatig en/of financieel worden uitgewerkt. Deze uitwerking kan leiden tot vraag naar extra middelen. We willen hierbij realisme bepleiten, gezien de financiële opgaven waar gemeenten de komende jaren voor staan. Graag ontvangen wij een opsomming van deze voorstellen en inzicht in de samenhang met anderen voorstellen. Verder vragen wij u de uitgewerkte voorstellen, indien deze financiële gevolgen hebben, vóór 1 april 2020 bij de gemeente Hoeksche Waard in te dienen. Zodat wij deze voorstellen tezamen met lokale beleidswensen kunnen afwegen in de perspectiefnota.	Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.
--	---	--

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Molenlanden	Waardering Wij waarderen de integraliteit van uw Meerjarenbeleidsplan en de daarin geschetste opgaven. Het plan biedt gemeenten een stevige basisvoorziening voor publieke gezondheid, onderwijsdeelname, huiselijk geweld en ouderen- en kindermishandeling en helpt inwoners mee te doen aan een gezonde en sociaal veilige samenleving. Lokale aanhechting Wij zijn erg tevreden over de door u ingezette koers om activiteiten in samenhang met het lokale netwerk te ontwikkelen. Ook de komende periode zien we graag de aanhechting in lokale netwerken. Het vergroten van de zichtbaarheid op bijeenkomsten (op uitvoerend niveau) kan van positieve meerwaarde zijn om het netwerk te verbreden en lokale aansluiting te vergroten. Hier sluit op aan dat we graag lokaal ruimte willen houden op de wijze waarop de diensten van de DG&J ingezet worden in de gemeente Molenlanden. Wij zien dit met vertrouwen tegemoet, aangezien u aangeeft dat u zo veel mogelijk aansluit bij de opgaven waarvoor de gemeente staat en invulling geeft aan een gemeentegerichte werkwijze. Vaccinatie 18 tot 21-jarigen In het Meerjarenbeleidsplan wordt aandacht gegeven aan de dalende vaccinatiegraad. De strategie is erop gericht om de bereidheid tot vaccineren te vergroten onder doelgroepen die niet, of in mindere mate, vaccineren. Voor personen van 18 jaar en ouder is vaccineren niet langer kosteloos. Om de vaccinatiegraad te verhogen wil de gemeente Molenlanden verkennen of de vaccinatie voor jongeren tussen de 18 en 21 jaar kosteloos aangeboden kan worden. Het gaat hierbij om jongeren die eerder geen of niet alle vaccinaties uit het Rijksvaccinatieprogramma hebben ontvangen. Wij willen u vragen om te onderzoeken wat de omvang van deze groep jongeren is in Molenlanden en welke kosten hieraan verbonden zijn.	Dank voor uw waardering inzake het Meerjarenbeleidsplan Dank voor het vertrouwen. Ook de komende jaren zijn wij zichtbaar in de lokale netwerken van uw gemeente. Ook blijven wij in gesprek met medewerkers van uw organisatie in verschillende regionaal ambtelijk overleggen. In 2019 is het programma verhogen vaccinatiegraad in het Algemeen Bestuur van DG&J goedgekeurd. De GGD stelt met uw gemeente een lokaal plan van aanpak op om deze verhoging te bewerkstelligen. Een gerichte inzet op de genoemde doelgroep jongeren tussen de 18 en 21 jaar kan daarin worden meegenomen. In onze gesprekken met uw gemeente betrekken wij uw vraag.

	Veilig Thuis ZHZ In het kader van het actieplan 'Ouderen in Veilige handen' wordt onder andere voor onze gemeenteverbinding gemaakt met het programma Kwetsbare ouderen. U geeft in uw prioritering aan in te zetten op bewustwording van ouderenmishandeling bij ketenpartners. Graag zien wij dat u aanvullend beschrijft welk resultaat u hiermee voor de ouderen wilt bereiken. Data verbreden naar ketenpartners U beschikt over waardevolle data, die ook van waarde is voor onze ketenpartners. In de praktijk wordt ervaren dat onze ketenpartners nog onvoldoende op de hoogte zijn van de data die beschikbaar is vanuit de DG&J. Wij zouden graag zien dat er op proactieve wijze meer bekendheid wordt gegeven aan de (opvallende) data, zodat onze ketenpartners hier ook hun voordeel mee kunnen doen. Financieel U geeft aan dat het meerjarenbeleidsplan niet leidt tot een wijziging van de begroting. Wel geeft u aan dat de uitwerking van opgaven en prioriteiten kan leiden tot een vraag naar extra middelen. Gezien de financiële opgaven waar de gemeente de komende jaren voor staat, willen wij u verzoeken om de ambities binnen de huidige beschikbare middelen op te vangen.	Door het actieplan "ouderen in veilige handen" in de Drechtsteden en Alblasserwaard te borgen, in het programma kwetsbare ouderen van het samenwerkingsverband Drechtzorg kunnen we prioriteit geven aan: Het geven van presentaties over hoe ouderen veilig oud kunnen worden aan professionals en de ouderen mensen zelf. Hiermee hopen we bewustwording bij oudere mensen te creëren over wat ze kunnen doen als er sprake is van lichamelijke, psychische mishandeling of financiële uitbuiting. Wij hebben een tekst met deze strekking toegevoegd aan het MJP. Graag gaan wij met u in gesprek over het pro-actiever ontsluiten van onze data voor uw gemeente en de ketenpartners. Ons nieuwe Kennisprogramma 2020 -2023 en onze dashboards (Hoegezondiszhz.nl) kunnen hier een belangrijke bijdrage in leveren. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de
--	--	--

	ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd. Bij het inrichten van het proces hebben we goed nagedacht over de rol van verschillende actoren en dit ook met onze bestuurders besproken. Er is gekozen voor een compact proces langs de lijn van de inhoud, waardoor er gedurende het proces veel contact is geweest met (keten) partners en ambtelijk vertegenwoordigers van de 10 gemeenten. Op bestuurlijk niveau is meerdere keren met het algemeen bestuur gesproken in zogenaamde thema-bijeenkomsten. Deze gesprekken gingen over het stellen van kaders voor de inrichting van het proces, de prioriteiten en over de werkwijze van de DG&J. In de Gemeenschappelijke regeling DG&J zijn de gemeenteraden een duidelijke rol toebedeeld in de besluitvorming, namelijk tijdens de zienswijze procedure. Wij zien dit als een belangrijk onderdeel van de besluitvorming, waar gemeenteraden zich kunnen uitspreken over de door het bestuur opgestelde kaders. Als zodanig gaan wij heel serieus om met de opmerkingen en suggesties die uit de zienswijze naar voren komen. Wij denken dat we ten aanzien van het proces zorgvuldig zijn geweest. Bij de ontwikkeling van een volgend MJP zullen we opnieuw stilstaan bij de rol van de gemeenteraden.
--	---

Toekomstig meerjarenbeleidsplan

U wordt verzocht om de gemeenteraad van Molenlanden, en alle overige betrokken gemeenteraden, tijdig en actief te betrekken bij het maken van een toekomstig meerjarenbeleidsplan (2024-2027 en verder), zodat de gemeenteraad tijdens dit proces inzicht krijgt in en kan meedenken over politieke keuzes

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Papendrecht	Domein overstijgende en samenhangende uitwerking van de opgaven U heeft in het meerjarenbeleidsplan de belangrijkste opgaven voor de komende jaren kernachtig en herkenbaar verwoord: - Gezond en veilig opgroeien - Iedereen doet mee - Vitaal ouder worden - Gezonde leefomgeving, gezonde mensen Deze opgaven sluiten goed aan bij de opgaven die de gemeente Papendrecht ziet. Lokale gerichtheid Wij delen het perspectief van positieve gezondheid bij de nadere uitwerking van gezondheidsbescherming, -bewaking en bevordering voor de inwoners. Daarbij schrijft u dat u zo veel mogelijk wilt aansluiten bij de opgaven waarvoor de gemeente staat en invulling geeft aan een gemeentegerichte werkwijze. Hoewel veel gemeenten vergelijkbare gezondheidsthema's kennen, zijn we blij dat de activiteiten in het kader van gezondheidsbevordering sterk lokaal gericht zijn en samen met het lokale netwerk ontwikkeld worden. Leerplicht Het onderdeel Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten verdient meer aandacht. Wij onderstrepen de ambitie uit thuiszitterspact dat in 2020 geen enkele leerling langer dan drie maanden thuis zit zonder passend aanbod voor onderwijs en/of zorg. In dat kader vinden wij preventie, het samenwerken met de zorg en het onderwijs, het leerrecht en "matchmakers" belangrijk genoeg om deze te benoemen. Financieel Met u concluderen we dat het sobere en doelmatige financieel beleid dat de afgelopen jaren is gevoerd, vruchten afwerpt. Hierdoor kent de DG&J wederom een sluitende begroting. U geeft aan dat het meerjarenbeleidsplan niet leidt tot een wijziging van de	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Papendrecht. Dank voor de erkenning en herkenning. De komende jaren blijven wij graag met u en uw lokaal netwerk in gesprek om gezamenlijk aan opgaven te werken en de bijdrage vanuit de DG&J zo effectief/efficiënt mogelijk te maken. Wij zijn blij met de erkenning en herkenning van het belang van onderwijs en ontwikkeling voor ieder kind, zoals dat doorklinkt in deze reactie. Kinderen kunnen door tal van oorzaken thuis komen te zitten. Wij onderschrijven dat samenwerken door LVS met partners in zorg en onderwijs essentieel is om dit belang de komende jaren nog beter te behartigen. LVS zoekt deze samenwerking bewust op. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden

	begroting. Wel meldt u dat de dienst opgaven en prioriteiten heeft geformuleerd, die in de komende jaren beleidsmatig en/of financieel worden uitgewerkt. Deze uitwerking kan leiden tot vraag naar extra middelen. We willen hierbij realisme bepleiten, gezien de financiële opgaven waar de gemeenten de komende jaren voor staan. Daarnaast zullen ambities die financieel niet passen binnen de begroting van de dienst, vroegtijdig (in het voorjaar) ter zienswijze gebracht moeten worden aan de raden zodat een betere lokale afweging kan plaatsvinden bij de eigen begroting/perspectiefnota. Wij vertrouwen erop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.	voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.
--	---	---

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Sliedrecht	De gemeente Sliedrecht heeft waardering voor het stuk. Het is gedegen opgezet met een duidelijke richtinggevende visie en missie. In het MJP worden vier herkenbare opgaven beschreven: - Gezond en veilig opgroeien - Iedereen doet mee - Vitaal ouder worden - Gezonde leefomgeving Deze opgaven sluiten in belangrijke mate aan bij de "Sociale Visie", "Strategische Agenda" en het "Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein" van de gemeente Sliedrecht. Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten In de visie op leerplicht en voortijdig schoolverlaten ligt een sterke focus op het handhaven op naleving van de leerplichtwet. Voor de gemeente Sliedrecht is dit echter geen doel, maar een middel. Door het missen van een startkwalificatie lukt het inwoners later vaak moeilijker om een passende plek op de arbeidsmarkt te verkrijgen. Zij zijn vaak kwetsbaarder en minder zelfredzaam. Schoolverzuim en –uitval staat zelden op zichzelf. Meestal is er een bepaalde zorgvraag als achterliggende oorzaak. Om tot een duurzame oplossing te komen, is het belangrijk dat aan deze achterliggende oorzaak wordt gewerkt. Voor de gemeente Sliedrecht dient het signaleren en aanpakken van de achterliggende oorzaak dan ook integraal onderdeel te zijn van de visie op en nadere uitwerking van leerplicht en voortijdig schoolverlaten. Eenzaamheid Binnen het MJP wordt het thema eenzaamheid beschreven onder de verandering van de bevolking. Specifiek wordt hier een verband gelegd tussen ouder worden en eenzaamheid. Ook bij de opgaven is eenzaamheid onderdeel van opgave 3: vitaal ouder worden. Ook voor de gemeente Sliedrecht is eenzaamheid een thema dat aandacht behoeft. Echter, niet alleen ouderen zijn soms eenzaam.	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Sliedrecht. Wij onderschrijven de analyse van de gemeente Sliedrecht dat schoolverzuim vaak een signaal is van een achterliggende zorgvraag. De aanpak van LVS is daarom altijd gericht op het vinden en aanpakken van de oorzaak van het verzuim. Deze aanpak staat bekend onder de naam Methodische Aanpak Schoolverzuim. Zorg is daarbij vaak voorliggend en wordt geleverd door ketenpartners van LVS; handhaving door LVS kan (aanvullend) nodig zijn. Inderdaad niet als doel maar als middel om de schoolgang te herstellen. In het MJP hebben wij een keuze gemaakt in de ontwikkelingen die wij hebben beschreven. Dit overzicht biedt ons inziens inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen, niet in een complete lijst. Wij zijn het met u eens dat eenzaamheid een belangrijke bepalende factor als het gaat om ongezondheid. Het vraagstuk van eenzaamheid speelt onder jong en oud. In het lokale GGD program-

	Ook onder andere doelgroepen zien wij dat eenzaamheid in toenemende mate een thema is. Zo zien wij dat juist ook jongeren in toenemende mate kampen met gevoelens van eenzaamheid. Eenzaamheid dient daarom een eigen kopje te krijgen onder maatschappelijke ontwikkelingen in het MJP. Bovendien dient het thema eenzaamheid te worden verplaatst van opgave 3: Vitaal ouder worden naar opgave 2: iedereen doet mee. Financiën U geeft aan dat het MJP niet leidt tot een wijziging van de begroting van de DG&J. Wel geeft u aan dat uitwerking kan leiden tot vraag naar extra middelen. Voor diverse ambities volgen nog inhoudelijke en/of financiële uitwerkingen. We gaan ervan uit dat het MJP binnen de bestaande begroting past. Indien extra kosten benodigd zijn dringen wij erop aan deze voorstellen tijdig ter zienswijze aan de raden te brengen. Reactie Tot slot verwachten wij van u dat u ons, voordat het Algemeen Bestuur het definitieve MJP vaststelt, laat weten op welke manier u invulling gaat geven aan de in onze zienswijze genoemde punten.	ma worden met uw gemeente afspraken gemaakt over de inhoudelijke thema's die de GGD ZHZ zal oppakken de komende vier jaar, daarbij kan het ook zo zijn dat andere maatschappelijke partners aan de slag gaan met het thema eenzaamheid (bijvoorbeeld vanuit welzijn of vanuit de ouderenzorg). Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het Algemeen Bestuur voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd. De reactie op de zienswijze wordt gelijktijdig met het definitief MJP op 2 april aan de leden van het algemeen bestuur aangeboden. Besluitvorming op het definitief MJP door het algemeen bestuur is gepland op 9 april.
--	--	--

Gemeente	Zienswijzen	Reactie
Zwijndrecht	Opgaven U heeft in het meerjarenbeleidsplan de belangrijkste opgaven voor de komende jaren kernachtig en herkenbaar verwoord: - Gezond en veilig opgroeien - Iedereen doet mee - Vitaal ouder worden - Gezonde leefomgeving, gezonde mensen Deze opgaven sluiten goed aan bij de visie en ambities van de gemeente Zwijndrecht zoals die zijn geformuleerd in het raadsprogramma 'Krachtig Zwijndrecht' en de koers die wij de komende jaren willen voeren in het Sociaal Domein. Essentieel voor ons is dat de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan gaat bijdragen aan de ambities en doelstellingen uit ons raadsprogramma. Onder de noemer "We zijn ervan en doen het samen" werken we met onze maatschappelijke partners aan een inclusieve samenleving waarin iedereen op een gelijkwaardige manier kan deelnemen aan de maatschappij. Wij zien dat de door u genoemde opgaven (hoofdstuk 4) en de beschreven taken (hoofdstuk 5 en verder) niet altijd gerelateerd zijn aan de in hoofdstuk 3 gesignaleerde ontwikkelingen. Zo krijgen bijvoorbeeld de onderwerpen sociaaleconomische verschillen, de grotere rol van inwoners in ontwikkeling van onderzoek en beleid, klimaatveranderingen (zoals hittegolven), gezondheidsrisico's rond evenementen (zoals gehoorschade) en de maatschappelijke betrokkenheid van zorgverzekeraars niet of nauwelijks aandacht in de opgaven en/of taken. Terwijl dit wel ontwikkelingen zijn die lokaal van belang zijn. Daar komt bij dat het primaat binnen het sociaal domein lokaal ligt. Daarom vragen wij u in de verder uitwerking en uitvoering van het MJP de gesignaleerde ontwikkelingen mee te nemen, aangezien u ook aangeeft zo veel mogelijk aan te sluiten bij de opgaven waarvoor de gemeente staat en invulling geeft aan een gemeentegerichte werkwijze. Alleen op die manier kunnen we met elkaar inzetten op de preventieve inzet ten	Wij zijn verheugd te lezen, dat de keuze voor de opgaven in het MJP goed aansluiten bij de visie en ambitie van de gemeente Zwijndrecht. Wij staan een gemeentegerichte werkwijze voor. Wij gaan er van uit dat de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan zal bijdragen aan uw raadsprogramma. In de visie is geborgd dat de DG&J een gemeentegerichte werkwijze voorstaat. Wij zijn partner van en voor de 10 gemeenten en gaan samen met hen aan een gezonde en sociaal veilige samenleving werken. In het MJP is evenwel aangegeven dat de ruimte die de DG&J heeft voor lokaal maatwerk, wordt ingeperkt door wettelijke kaders, voorgeschreven handelingsprotocollen en kwaliteitseisen. In de uitwerking van de taken van DG&J in hoofdstukken 5, 6 en 7 wordt wel ingegaan op de wijze waarop de ontwikkelingen in hoofdstuk 3 de taken (kunnen) raken. Een uitzondering daarop is de toegenomen maatschappelijke betrokkenheid van de zorgverzekeraars. Deze ontwikkeling is op een later moment toegevoegd naar aanleiding van een gesprek met het algemeen bestuur. In de uitwerking van het MJP nemen we deze ontwikkeling mee in het kennisprogramma 2020-2023.

	behoefte van de genoemde (hoofd)opgaven. Daarmee maken we gezamenlijk de beweging naar de voorkant en normaliseren we de momenten waarop het even wat minder gaat. Aanvullend op de gemeentegerichte werkwijze is er in sommige gevallen efficiëntie te behalen door bovengemeentelijke samenwerking. Waar efficiëntie en effectiviteit te behalen is werkt Zwijndrecht graag samen. Wij vragen u aan te geven op welke wijze u hier het voortouw in zult nemen. U voert meerdere taken uit, waarvan een deel vanuit de Wet publieke gezondheid bij u is belegd. Voor het andere deel zijn gemeenten vrij in de keuze waar zij de betreffende wettelijke taak beleggen. We vragen u in het meerjarenbeleidsplan te benoemen vanuit welk wettelijk kader de taken worden uitgevoerd en duidelijk onderscheid te maken tussen wettelijk en niet-wettelijke taken. Indien hieraan geen gehoor wordt gegeven wordt Zwijndrecht geacht niet te hebben ingestemd met het Meerjarenbeleidsplan. Opgave gericht werken We ondersteunen het opgavegericht werken. Dit past in een tijdsbestek waarin het steeds noodzakelijker is dat organisaties zich flexibel aanpassen op veranderingen in de omgeving. We denken dat er meer potentie zit in de integraliteit van alle taken die bij de GGD belegd zijn. Denk aan dwarsverbanden tussen JGZ, gezondheidsbevordering, Veilig Thuis, leerplicht en Inkoop. We vragen u nadrukkelijk in de uitwerking van het MJP deze dwarsverbanden mee te nemen en te laten zien hoe u de opgave gerichte werkwijze in de praktijk vormgeeft. Met name op welke wijze u bijdraagt aan een domein overstijgende en integrale aanpak. Met daarbij meer aandacht voor preventie en normaliseren van zorginzet, als ook voor de samenhang tussen het aanbod.	Wij zijn dit met u eens. Een belangrijk voordeel om taken regionaal uit te voeren is dat schaalvoordelen optreden. Uitdrukkelijk kijken naar mogelijkheden om regionale samenhang aan te brengen, wanneer meerdere gemeenten kiezen voor een campagne Rookvrije Generatie in de lokale nota Publieke Gezondheid. Wij kunnen die efficiënt voor meerdere gemeenten organiseren. In de zienswijze van de Gemeenteraad van Dordrecht is een vergelijkbare vraag gesteld, waarop wij een uitgebreide reactie hebben geformuleerd. Gemakshalve verwijzen wij hiernaar (pag. 3). In de reactie stellen wij voor dat wij dit jaar een rapportage voorleggen aan het algemeen bestuur over de taken die door de DG&J worden uitgevoerd en geven wij inzicht in veldnormen en prestatie-indicatoren die voor bepaalde taken gelden. In het meerjarenbeleidsplan starten we met een opgave gerichte werkwijze. De opgaven versterken de integrale blik van de DG&J en de samenhang tussen de organisatieonderdelen. In de uitwerking van het meerjarenbeleidsplan in jaarplannen krijgt deze denkwijze steeds verder vorm. Er zijn inmiddels tal van voorbeelden waarin concrete stappen worden gezet. Een voorbeeld dat eerder is aangehaald is de samenwerking tussen SOJ en DG&J bij de jeugdgezondheidszorg. SOJ voert voor DG&J het contractmanagement uit. Een ander voorbeeld is de brede betrokkenheid van meerdere organisatieonderdelen bij de implementatie van de gewijzigde meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling.
--	--	--

	Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Het onderdeel Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten verdient meer aandacht. We vinden het van belang om in te zetten op een brede aanpak op meerdere leefdomeneinen. Er moet continu gestreefd worden naar een "sluitende aanpak jongeren" gericht op onderwijs, zorg, werk of dagbesteding. Om dit te realiseren is de verbinding met lokale werkgevers en bedrijfsleven essentieel. Ook is van belang de mogelijkheden in dit proces vanuit de Sociale Dienst Drechtsteden mee te nemen. Wij vragen u dit te verwerken in de verdere uitwerking en uitvoering van het MJP. In het kader van preventie zien we graag dat u in de visie van leerplicht opneemt dat er meer aandacht is voor de zorgkant van leerplicht, naast handhaving en uitvoering van de wettelijke taken. Daarbij vinden we het belangrijk dat de samenwerking met het primair onderwijs wordt geïntensiveerd. We zien graag in het MJP verwerkt op welke wijze u dit vormgeeft. Ook verzoeken we u te werken aan de zichtbaarheid en samenwerking met lokale partners in Zwijndrecht. We zien graag in het MJP verwerkt op welke wijze u ook dit vormgeeft. Veilig Thuis Als raad ondersteunen we de noodzaak voor de versterking van de ketensamenwerking tussen Veilig Thuis en de Jeugd- en wijkteams, in Zwijndrecht het Vivera sociaal wijkteam (0-100). Het vroegtijdig	In de visie van LVS op leerplicht en leerrecht neemt zorg een belangrijke plaats in. Dit is terug te vinden in de zowel de beschreven visie als de vastgestelde prioriteiten, zoals opgenomen in het MJP 2020-2023. LVS voert regie op het proces dat ertoe moet leiden dat een verzuimende leerling zijn/haar schoolgang zo spoedig mogelijk positief voortzet of hervat. Hierin werken de consultants LVS nauw samen met onder andere ouders, onderwijs, JGZ en jeugdzorg. Samenwerking met deze partners en gemeenten is voorwaardelijk bij het vinden van de juiste zorg voor leerlingen. Handhaving is daaraan complementair. Binnen het primair onderwijs worden alle scholen jaarlijks bezocht door de betrokken contactconsulent. Naast het oppakken van verzuimmeldingen, wordt er geregeld geadviseerd en ondersteund bij vraagstukken uit het primair onderwijs. De komende jaren willen we de meldingsbereidheid en de erkenning van de noodzaak van een goede verzuimregistratie binnen het primair onderwijs vergroten door voorlichting te geven op scholen, directeurenoverleg en bij ketenpartners. LVS kent een aantal succesvolle activiteiten om het recht op onderwijs voor iedereen zonder startkwalificatie te borgen. De matchmakers hebben via de huisbezoeken de jongeren die geen dagbesteding hadden bezocht en waar mogelijk begeleid naar werk, school of zorg. Daarnaast hebben wij met de Overstap (van voortgezet onderwijs naar MBO) intensief contact met het samenwerkingsverband passend onderwijs waar de risicoleerlingen tijdens hun overstap naar het voortgezet onderwijs preventief begeleid worden naar een vervolgopleiding. Vanuit het Veiligheidshuis zijn wij betrokken bij het Risico Overleg Overlast gevende jeugd in Zwijndrecht, waarbij voor twee groepen een groepsaankpak afgestemd wordt met alle betrokken lokale partijen. Dank voor de erkenning en herkenning. De komende jaren blijven wij met de Jeugd- en wijkteams in gesprek om gezamenlijk aan de ketenversterking te werken.
--	---	---

	ingrijpen door vroegtijdige betrokkenheid is positief. Ook de bijvangst van een vermindering van het aantal meldingen draagt bij aan het halen van de wettelijke doorlooptijden, zodat de wachttijden bij Veilig Thuis zoveel mogelijk worden voorkomen. We missen het meerjarenbeleid ten aanzien van de crisisdienst. Graag zien we dit toegevoegd en horen we van u welke trends u daarin opvallen en welke acties hier voor de komende jaren voor gepland staan. Zodat ook vanuit dit perspectief meer de omslag naar preventie van crisissituaties gemaakt wordt. Gezien de snelheid van de ontwikkelingen stellen we voor jaarlijks te evalueren in plaats van iedere twee jaar. Financiën Met u concluderen we dat het sobere en doelmatige financieel beleid dat de afgelopen jaren is gevoerd, vruchten afwerpt. Hierdoor kent de DG&J wederom een sluitende begroting. U geeft aan dat het MJP niet leidt tot een wijziging van de begroting. Wel wordt aangegeven dat uitwerking kan leiden naaraan vraag om extra middelen. We willen hierbij realisme bepleiten, gezien de financiële opgaven waar de gemeenten de komende jaren voor staan. We gaan ervan uit dat alles gerealiseerd kan worden binnen de huidige financiële kaders. Graag ontvangen we een opsomming van de onderdelen/voorstellen die het betreft en inzicht in de samenhang met andere voorstellen. Verder vragen we u de uitgewerkte voorstellen, indien deze financiële gevolgen hebben, vóór 1 april 2020 bij de gemeente Zwijndrecht in te dienen. Op deze manier kunnen we deze voorstellen, samen met lokale beleidswensen, afwegen in het kader-notaproces in het voorjaar.	De crisisdienst heeft als primaire opdracht acute onveilige situaties op te heffen. De beweging vanuit Veilig Thuis om meer in samenhang met lokale teams te werken zal naar verwachting op termijn ook een positieve uitwerking hebben op vermindering van crisissituaties. Echter, de crisisdienst heeft niet tot taakstelling crisissituaties te voorkomen. Veilig Thuis kan per gemeente een rapportage leveren met cijfers en globale ontwikkelingen. Dit gebeurt ook in onze jaarlijkse rapportage. Echter, wij kunnen geen diepgaande trends, analyses en adviezen leveren. Hiervoor ontbreekt het aan capaciteit. Wij zien uw vraag echter wel als een wens om de adviserende rol van Veilig thuis te versterken. Graag gaan wij hierover met u in gesprek om bijvoorbeeld een pilot in te richten waarbij ook de expertise van ons epidemiologisch team wordt betrokken. Dank voor uw waardering voor het Meerjarenbeleidsplan. Wij zijn ons bewust van de opgaven waar de gemeenten voor staan en dragen er zorg voor dat eventuele ambities die niet passen in de begroting tijdig aan u ter zienswijze worden voorgelegd. Daarbij zijn wij terughoudend en kijken eerst naar de mogelijkheden in de staande begroting. Voorstellen waarvan de financiële impact bekend is, worden conform de Wet Gemeenschappelijke Regeling, opgenomen in de ontwerpbegroting. Die wordt u voor 15 april -voorafgaand aan het uitvoeringsjaar- ter zienswijze voorgelegd. Hierdoor kunt u deze voorstellen tijdig afwegen in het gemeentelijke begrotingsproces. Concreet betekent dit dat de DG&J al in april 2020 aan u een raming van haar uitgaven en inkomsten presenteert voor het jaar 2021. U zult echter ook in het gemeentelijke begrotingsproces de ervaring hebben dat deze ramingen door verschillende oorzaken tussentijds aangepast moeten worden. Indien dat voor de begroting van de DG&J aan de orde is, wordt een voorgenomen begrotingswijziging eerst aan het AB voorgelegd en –in het geval een aanvullende bijdrage van gemeenten wordt gevraagd- hierover uw zienswijze gevraagd.
--	---	--

